

OVERZICHT DER DOOR EHRHART, OP ZIJN REIS DOOR NEDERLAND, VERZAMELDE BRYOPHYTA.

DOOR

Fr. VERDOORN, (Hilversum)

Evenals de studie der mosvegetatie van Harz, Hannover etc., neemt ook de Nederlandsche bryologische floristiek haar eigenlijk begin bij Ehrhart. Slechts enkele, zeer algemeene mossen worden reeds vroeger door de Gorter en enkele anderen (Linneaus, Boerhaave) voor ons land opgegeven. In onderstaande lijst heb ik met een kruisje de reeds door de Gorter vermelde species aangeduid. De enumeratio, die Ehrhart in het Hannov. Magazin publiceerde, bevat een veertigtal opgaven, die op zes en dertig soorten betrekking hebben. De opgave van één dier mossen is op goede gronden zeer twijfelachtig te noemen (*Jungermannia lanceolata*). Verder vermeldt Ehrhart een tweetal mossen met een meer of minder kritische synonymie (*Jung. tamariscifolia* en *Hypnum delicatulum*); ten slotte vermeldt hij nog één dubieuze indigeen (*Jungermannia undulata*). De overige opgaven hebben betrekking op meestal vrij algemeene Musci en Hepaticae, welke men dan ook allen in den Prodr. Ed. sec. vermeld kan vinden.

Hieronder volgt de opsomming der door Ehrhart in zijn reisbeschrijving vermelde Bryophyta. Vooraan staan de door Ehrhart vermelde namen met vindplaats, dan komt de tegenwoordige nomenclatuur, waarop diverse

aanteekeningen over de verspreiding in Nederland, voor zoover die heden bekend is, volgen.

Riccia crystallina, Hengelo: *Riccia crystallina* L. (niet zeldzaam).

Polytrichum urnigerinum, Elmerink: *Pogonatum urnigerinum* (L.) P. B. (algemeen).

× *Jungermannia complanata*, Elmerink: *Radula complanata* (L.) Dum. (algemeen).

× *Jungermannia dilatata*, Elmerink: *Frullania dilatata* (L.) Dum. (algemeen).

× *Jungermannia tamariscifolia*, Elmerink: Het is vrij duister wat Ehrhart hier eigenlijk bedoelt. De auteur van deze species is Schreber in zijn *Spic. Florae Lipsiae* p. 108 en volgens de *Synopsis Hepaticarum* is het een synonym van *Frullania dilatata* (L.) Dum. Waar deze soort echter zoo juist reeds door Ehrhart vermeld is, acht ik het vrij zeker dat Ehrhart de in ons land algemeene *Frullania tamarisci* (L.) Dum. op het oog heeft, mede in verband met het feit dat 18e eeuwse bryologen veelal onder één naam verschillende species verstonden.

Hypnum delicatulum, Elmerink: zonder herbarium-materiaal is niet uit te maken of hiermee bedoeld is *Thuidium delicatulum* (L.) Mitten of *Thuidium recognitum* (L.) Lindb.

Geen van deze beide spp. staan in den Prodrusus, echter heeft Dr. A. J. M. Garjeanne (Mosflora van Nederland, 1901) *Th. recognitum* als nieuwe indigeen gepubliceerd. De zeer algemeene *Th. tamariscinum* kan ook wel bedoeld zijn; officiëel heeft C. Müller echter eerst in 1851 *Th. tamariscinum* als *Th. delicatulum* beschreven, terwijl de oude *Hypnum delicatulum* L. met een der bovengenoemde mossen synoniem is.

× *Hypnum proliferum*, Elmerink: *Hylocomium proliferum* (L.) Lindb. Veelal (b.v. in den Prodrusus) vindt men den naam *Hylocomium splendens*; wijl deze naam geen

prioriteit heeft moet hij vervallen; de toonaangevende auteurs bezigen hem dan ook niet meer (b.v. Brotherus, Nat. Pflanzenfam. Ed. II).

× *Hypnum purum*, Elmerink: *Pseudoscleropodium purum* (L.) Fleischer (zeer algemeen).

× *Bryum glaucum*, Elmerink: *Leucobryum glaucum* (L.) Schpr. (algemeen).

Mnium polytrichoides rotundifructum, Elmerink: *Pogonatum nanum* (Schreb.) P. B. (algemeen).

Mnium polytrichoides longifructum, Elmerink: *Pogonatum aloides* (Hedw.) P. B. (algemeen).

× *Riccia glauca*, Harderwijk: *Riccia glauca* L. (zeer algemeen).

Jungermannia nemorea, Harderwijk: *Scapania nemorosa* (L.) Dum. (algemeen).

× *Anthoceros punctatus*, Elburg: *Anthoceros punctatus* L. (niet zeldzaam).

Hypnum nitens, Doornspijk: *Camptothecium nitens* (Schreb.) Schpr. (vrij zeldzaam).

× *Hypnum squarrosum*, Doornspijk: *Rhytidiadelphus squarrosus* (L.) Wtf. (zeer algemeen).

Hypnum viviparum, Doornspijk: *Isothecium myurum* (Poll.) Brid. (algemeen).

Hypnum lutescens, Doornspijk: *Camptothecium lutescens* (Huds.) Br. eur. (algemeen).

× *Hypnum cupressiforme*, Doornspijk: *Hypnum cupressiforme* (L.) auct. (zeer algemeen).

× *Hypnum purum*, Doornspijk: *Pseudoscleropodium purum* (L.) Fleisch. (zeer algemeen, reeds eerder vermeld voor het landgoed Elmerink).

Bryum hypnoides var. α , Doornspijk: *Rhacomitrium lanuginosum* (auct.) Brid. (vrij zeldzaam).

Bryum hypnoides var. β , Doornspijk: *Rhacomitrium canescens* (auct.) Brid. (zeer algemeen).

Mnium palustre, op weg naar Heemze: *Aulacomnium palustre* (L.) Schwgr. (vrij algemeen).

Jungermannia lanceolata, Doornspijk: *Liochlaena lanceolata* (Schrad.) Nees.

Deze gemakkelijk te verwisselen soort is tot op heden nog nooit met zekerheid in ons land gevonden. Wat de geographische ligging van Heemze betreft is de vondst niet onmogelijk, maar oecologisch zou men *Lioch. lanceolata* het allerlaast op zandige heuvels verwachten; het mos in quaestie komt steeds op vochtige rotsen, op nat hout of langs beken voor. Wijlen van der Sande Lacoste drukte zich dan ook zeer sceptisch over deze opgave uit.

Jungermannia bidentata, Doornspijk: *Lophocolea bidentata* (L.) Dum. (zeer algemeen).

Jungermannia bicuspidata, Doornspijk: *Cephalozia bicuspidata* (L.) Dum. (zeer algemeen).

× *Jungermannia ciliaris*, Doornspijk: *Ptilidium ciliare* (L.) Hampe. Ehrhart geeft bij dit algemeene mos een reeks synoniemen op en waarschuwt tegen verwisseling met *J. tomentella* = *Trichocolea tomentella* (Ehrh.) Dum.

Jungermannia undulata, Doornspijk: *Scapania undulata* (L.) Dum. Dit mos wordt niet vermeld in den Prodomus; wel geeft van der Sande Lacoste het op in het Ned. Kruidk. Archief II, I, p. 311, als zijnde gevonden bij Geulhem en Valkenburg. In latere verhandelingen komt hij er niet meer op terug. Deze species van het zeer moeilijke geslacht *Scapania* is vooralsnog onder de dubieuze indigenen te rekenen.

Jungermannia quinquentata, Doornspijk: *Lophozia quinquentata* (Huds.) Cogn. (vrij zeldzaam).

Bryum hypnoides lanuginosum, Doornspijk: *Rhacomitrium lanuginosum* (auct.) Brid. (werd reeds eerder van Doornspijk vermeld).

× *Bryum undulatum*, Heemze: *Catharinea undulata* (L.) W. et M. (algemeen).

× *Bryum heteromallum*, Heemze: *Dicranella heteromalla* (Dill.) Schpr. (zeer algemeen).

× *Bryum pomiforme*, Heemze: *Bartramia pomiformis* (L.) Hedw. (algemeen).

× *Mnium androgynum*, Heemze: *Aulacomnium androgynum* (L.) Schwgr. (zeer algemeen).

× *Hypnum cupressiforme*, Heemze: *Hypnum cupressiforme* (L.) auct. (zeer algemeen, reeds van Doornspijk vermeld).

Hypnum compressum, Heemze: *Pleurozium Schreberi* (Willd.) Mitt. (zeer algemeen).

Jungermannia furcata, Heemze: *Metzgeria furcata* (L.) Lindb. (algemeen).

De volgende drie Bryophyten worden zonder vindplaatsen vermeld:

Riccia glauca: *Riccia glauca* L. (algemeen).

Bryum striatum: *Orthotrichum leiocarpum* Br. eur. (algemeen).

Hypnum curtispiculum: *Antitrichia curtispiculum* (Hedw.) Brid. (vrij algemeen).
Juli 1926.